Lärarens sida: Bas, text 5, En kran åt alla

Faktatextsamtal i grupp · åk 4–9

En av fyra människor saknar rent vatten hemma, oftast för att vattnet är smutsigt eller långt borta, och brunnar, rör, rening och toaletter gör att fler får det för varje år. Texten har ett problem och en lösning, och modellen är Problem och lösning, blad 1. I vecka 5 har två elever i taget jobbkorten från avsnitt 2, och de två som har dem i avsnitt 4 leder hela avsnittet.

Läspasset: de fyra avsnitten	
Textens fråga	Varför har inte alla rent vatten hemma, och vad kan man göra åt det?
Ord före läsningen	miljard (tusen miljoner, inte en miljon) · rent vatten (går att dricka, inte bara klart) · landsbygd (utanför städerna, inget eget land)
1 Utan rent vatten hemma	Red ut: *”Den fjärde”*: en av de fyra · miljard, förklaras i meningen efter Lyssna efter: en av fyra · saknar rent vatten hemma Lockar: dricker direkt ur floder. *”Vad säger texten efter orden ’Problemet är’?”*
2 Smutsigt eller långt borta	Red ut: *”Vatten finns det ofta”*: det finns ofta vatten · *”svårt sjuk”*: mycket sjuk Lyssna efter: vatten finns ofta · smutsigt · långt borta Lockar: bajs i vattnet. *”Vilka två saker beror problemet oftast på?”* Sambandet: *”Problemet beror oftast på”*: orsaken till problemet i avsnitt 1 Bilden: Floden ligger långt från husen
3 Brunnar, rör och toaletter	Red ut: *”En annan lösning”*: det finns flera · renas: göras rent Lyssna efter: brunn med pump · rör och rening · toaletter Lockar: talen från Indien. *”Vilka lösningar räknar avsnittet upp?”* Sambandet: *”En lösning är”*: svaret på smutsigt och långt borta Bilden: Pumpen står nära husen och når grundvattnet. Floden ligger långt borta
4 Fler får vatten varje år	Red ut: sex av tio: på landsbygden · en av fyra: i hela världen Lyssna efter: fler för varje år · långt kvar till alla Lockar: år 2030. *”Vad hände mellan 2015 och 2024?”* Sambandet: *”har lett till”*: det som lösningarna har gett Bilden: Fem blå av tio år 2015, sex år 2024
Om någon frågar	Kan man dö av smutsigt vatten? Ja, diarré av smutsigt dricksvatten dödar ungefär 505 000 människor om året (WHO 2023). Vad räknas som rent vatten hemma? Vatten utan smitta och farliga ämnen, som finns när det behövs. Vad är en säker toalett? En egen, där bajset tas om hand. Hur mycket är 200 miljoner timmar? Tillsammans över 22 800 år.

© Niclas Fohlin · niclasfohlin.se/stodundervisning/faktatextsamtal-i-grupp

Modellpasset: Problem och lösning för En kran åt alla	
Fördjupningen	Red ut: *”i snitt”*: ibland kortare, ibland längre · Afrika söder om Sahara: länderna söder om öknen Lyssna efter: kvinnor och flickor bär · tiden tas från annat Lockar: 33 minuter per tur. *”Vem bär vattnet, och vad tas tiden från?”* Sambandet: *”Problemet har en sida till”*: tillbaka till problemet i avsnitt 1
Modellen	Lägg först fram gruppens kedja från vecka 4 och fråga: *”Var skriver vi det någon gör åt problemet?”* Den visar vad som leder till vad, men inte vad någon gör åt problemet. Ta sedan fram Problem och lösning, blad 1. Gruppen lägger fördjupningens post-it-lapp på En lapp till och drar ett streck till problemet. Lappen visar vad problemet kostar: tid, som ibland tas från skolan.
Orden	problemet är (en av fyra) · beror oftast på (smutsigt, långt borta) · en lösning är (brunn, rör, toalett) · har lett till (fler får vatten)
Svaret	Lyssna efter: smutsigt eller långt borta · brunnar, rör, rening och toaletter · fler får vatten, inte alla än Så kan det låta: *”En av fyra har inte rent vatten hemma. Vatten finns det ofta, men det är smutsigt eller långt borta. Brunnar, rör, rening och toaletter hjälper, och fler får vatten för varje år.”*
Rutan	Visste du att: intressant, för svaret håller utan timmarna, men rutan visar hur stor problemets andra sida är.
Samtala	Varför börjar författaren vid din kran? Varför står det att lösningarna är samma som hos dig? Ett svar: för att läsaren ska se att problemet går att lösa.

© Niclas Fohlin. Ur Faktatextsamtal i grupp, https://niclasfohlin.se/stodundervisning/faktatextsamtal-i-grupp.